רישא בעל גמל חייב וכו'. אע"ג דמעיקרא נמי הוי טעמא דרישא וסיפא הכי אלא דמעיקרא היה הטעם פשוט יותר למתן דאמר אשו משום חציו דמתחייב בעל הגמל על מחלת הדלקת הפשתן ואע"פ שהאש הולכת מעצמה ע"י רוח מצויה אבל למ"ד משום ממונו דלא מחייב אלא על שמפסקת הכירה וזה לא פשע כ"כ אלא רואה הדליקה עד שעמדה סמוך לכירה ואז לא היה יכול לסלקה לפי שעמדה להטיל מימיה ולכך הולכן לפרש דאפ"ה חייב דלא אינעי ליה לאפושי בטעיניה דהוה ליה לאסוקי אדעתיה כשיכנס פשתנו לתוך התנור ומדליק כגר ותעמוד להטיל מימיה לא יוכל לסלקה מש: **והיה** גדי כפות לו. מימה דלימא בריש גדי ובעבד סמוך ובסיפא גדי ובעבד כפות דהוי רבותא טפי ופי' רש"י דגדי נמי היה לו לברוח וריש"א דקתני גדי כפות ועבד סמוך דוקא בכה"ג ובסיפא גדי סמוך ועבד כפות לו פי' אי עבד כפות לו וה"פ גדי סמוך לו אע"פ שהיה סמוך לו ועבד כמו שאמר בריש"א שהיה סמוך לו פטור אע"ג דלא קם ליה בדרכה מיניה משום דהיה לו לברוח ועבד כפות לו וגדי כמו כן כפות כמו שאמר בריש"א פטור אע"ג דלא היה לו לברוח דקים ליה בדרכה מיניה והוה"ל דפוף פיקרן (ד' מ.) עבדו כגופו שורו כממונו מיירי בעבד ושור כפות והבעלים עומדים אצלם וכשהגיע הגחלת על לב עבדו פטור שמחשב בלבו שהאדון יסיגנה ולא יסמוך אתשלומין אבל כשהגיע על לב שורו מיום האדון להסירה לפי שיסלם לו דמי שורו ור"מ מפרש דלאיצטריך גדי כפות דחייב אע"ג דפטורין עמון בגם דרשין מה קמה בגלוי אף כל בגלוי וס"ד דכל דבר דלא אורחיה הכי לאו כפין קמה הוא ופטור ודי מין דרכו להיות כפות וס"ד למפטריה וקמ"ל דאפ"ה חייב וסיפא קמ"ל דאע"ג דסמוך הוא דהוי אורחיה נגדי להיות כפות חייב ואפילו למ"ד אשו משום חציו דלא שייך בדידיה למפטר טמון מ"מ אלצריך לאשמועינן דחייב היכא דכלו לו חציו לאחר שריפת העבד ואע"ג דשריפת העבד ממתת גדי ממתת ממונו שייך ביה שפיר קם ליה בדרכה מיניה הואיל ועי"ש מעשה אחד בא הכל ותדע דלמ"ד משום ממונו מוקי כשהגיע בגופו של עבד ופטרינן קמ"ל דאע"ג דלא הגיע בגופו של גדי ולפי ר"מ ורש"י אתי שפיר הא דנקט גדי ולא נקט גדיש ובקונטרס פי' משום דמסקינן בגדי דחד ועבד דחד דבגדיש ועבד ליכא לאוקמי הכי דאורחא דמלתא לשדורי חציש עבדיה לשמור גדישו. ואיידי דנקט גבי עבד כפות וסמוך נקט גבי גדי כפות וסמוך ואע"ג דבגדי אין לומר היה לו לברוח שהרי אין בו דעת ואם אינו כפות וסמוך נמי חייב כדאמרינן בשילהי פרקין (דף מ.) שורו כממונו: **אם קטל פוריה עבדא ס"ג דלא ליחייב.** ממון הא כתיב כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו (שמות כא): **שהגיע בגופו של עבד.** דהא דלאו ממש הכונו: **בגדי דחד ועבדא דחד.** ואיצטריך לאשמועינן דאע"ג דאין חייב מיתה בשביל הגדי מפסיד בעל הגדי: **אילו מסר שורו לחרש ס"ג דלא מיחייב.** הא אמרינן בפ"ק (ד' י.) תומר בשור מבאש שאם מסרו לחרש חייב: **גחלת וליבה.** החרש דלא דמי לשור דשור מזומן להזיק אבל הא דגחלת חרש עביד ליה להחק: **כרי פיזיקא.** מזומן היזקו והוי כשורו: **ור' יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור.** ור' יוחנן לטעמיה דאמר [ע"א] אשו משום חציו והכא חציו דחרש הן: **גווזא.** עצים יבשים: **ופילפא.** עצים קטנים דקים דהאי ודאי פושע הוא: **אלא מעצמה.** משמע וליכא לאוקמי קרא כשהדליק הוא עצמו גדישו של חבירו אלא אתו עצמו אחר ואשרגא אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן קרא דכתיב יכי תצא אש תצא מעצמה ישלם המבעיר את הבערה ש"מ אשו משום חציו מתניתא דתניא פתח הכתוב בנזקי

רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושי בטעינה סיפא חנווני חייב דלא איבעי ליה לאנוחי גרו מאבראי תא שמע [ז]המדליק את הגדיש והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור בשלמא למ"ד אשו משום חציו משום הכי פטור אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אמאי פטור אילו קטל תוריה עבדא הכי נמי דלא מיחייב אמר לך רבי שמעון בן לקיש הכא במאי עסקינן כשהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרכה מיניה אי הכי מאי לימורא לא צריכא בגדי דחד ועבד דחד ת"ש [ח]השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דחרש הוא אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן הכי נמי דלא מיחייב הא אתמר עלה [ט]אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא כשמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מאי טעמא ברי היזיקא ורבי יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור קסבר צבתא דחרש קא גרים לא מיחייב עד דמסר ליה גוזא סילתא ושרגא אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן קרא דכתיב יכי תצא אש תצא מעצמה ישלם המבעיר את הבערה ש"מ אשו משום חציו מתניתא [י]דתניא פתח הכתוב בנזקי

לאפושי. גמליה בטעיניה עד שתכנס לתוך החנות: **וסיפא גדי כפות לו.** לגדיש: **ועבד סמוך לו.** לגדיש: **ונשרף עמו חייב.** אלגדי ולגדיש לפי שאין לו דין מיתה בשביל העבד שהיה לו לברוח: **עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרפו עמו פטור.** אלגדי ולגדיש דקס ליה בדרכה מיניה שהחורג העבד נהרג לכתיב נקס ינקס (שמות כא). והאי דנקט גדי משום דמוקמינן לקמן בגדי דחד ועבד דחד דבגדיש ועבד ליכא לאוקמי הכי דאורחא דמלתא לשדורי חציש עבדיה לשמור גדישו. ואיידי דנקט גבי עבד כפות וסמוך נקט גבי גדי כפות וסמוך ואע"ג דבגדי אין לומר היה לו לברוח שהרי אין בו דעת ואם אינו כפות וסמוך נמי חייב כדאמרינן בשילהי פרקין (דף מ.) שורו כממונו: **אם קטל פוריה עבדא ס"ג דלא ליחייב.** ממון הא כתיב כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו (שמות כא): **שהגיע בגופו של עבד.** דהא דלאו ממש הכונו: **בגדי דחד ועבדא דחד.** ואיצטריך לאשמועינן דאע"ג דאין חייב מיתה בשביל הגדי מפסיד בעל הגדי: **אילו מסר שורו לחרש ס"ג דלא מיחייב.** הא אמרינן בפ"ק (ד' י.) תומר בשור מבאש שאם מסרו לחרש חייב: **גחלת וליבה.** החרש דלא דמי לשור דשור מזומן להזיק אבל הא דגחלת חרש עביד ליה להחק: **כרי פיזיקא.** מזומן היזקו והוי כשורו: **ור' יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור.** ור' יוחנן לטעמיה דאמר [ע"א] אשו משום חציו והכא חציו דחרש הן: **גווזא.** עצים יבשים: **ופילפא.** עצים קטנים דקים דהאי ודאי פושע הוא: **אלא מעצמה.** משמע וליכא לאוקמי קרא כשהדליק הוא עצמו גדישו של חבירו אלא אתו עצמו אחר ואשרגא אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן קרא דכתיב יכי תצא אש תצא מעצמה ישלם המבעיר את הבערה. אע"פ שהדליק בתוך שלו והיא עלתה מעצמה ע"י קוצים שמצאה, חייב לשלם, לפי שלא שמר את נחלתו שלא תגלה ותזיק (שמות כב ה).

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון הלכה י' סמג עשין סט:

הגהות הב"ח

(**ז**) תוס' ד"ה מניו כו' מלכו לעתוקי על ידי עפקיו:

רבינו חננאל

שעמדה להטיל מים ז) ולא סכסכה רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושי בטעינה דליגול בגו חנותא למיתך בדליקתא ודמי כמאן דאפיק תורא דמינטר ואוקי דחייב מן דאפקיה. סיפא חנוני חייב דלא איבעי ליה לאנוחי גרו מאבראי וכיון דאנוחיה הוא ברא הזיקה. ת"ש המדליק את הגדיש כו' היה עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור. בשלמא לר' יוחנן פטור משום דקם ליה בדרכה מיניה שחייב על העבד דין מיתה אלא לריש לקיש הלא השור כשיגנה עבד משלם בעל השור ואע"פ שהשור חייב מיתה. ופריק ריש לקיש כגון שהצית המדליק אש בידיו בגופו של עבד והרגו וממנה יצאה האש והדליק הגדיש דהא ודאי חייב על העבד דין מיתה וקם ליה בדרכה מיניה וקיימ' לן אין מת המשלם. ואקשי' זה לא היה צריך לתנא לשנותו ופריק אפי' גדיש דחד ב) וגברא דחד סד"א הני מילי אין מת ומשלם כגון דמיתה והשלומין לחד אבל מיתה לחד ותשלומין לחד לא קמ"ל ת"ש השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בשלמא לר' יוחנן חיצי חרש הן ולפיכך פטור אלא לריש לקיש אילו מסר שור נגח לחרש והזיק השור הכי נמי דבעל השור פטור ופרכי' לריש לקיש לא שנו שפטור השולח את הבעירה אלא בזמן שמסר לו גחלת וליבה החרש שהרי קנאה החרש בשני מעש' ומעש' הליבוי אבל אם מסר לו שלהבת שממנו כמות שהוא חייב בעל גחלת כמו שחייב בשורו ור' יוחנן דאמר אפי' מסר לו שלהבת פטור יאמר לך צבתא דחרש גרם. כלומר המעשה של חרש הוא יצר שימסור לו עצים מכוותתין כעין קנה מרוסס שהאש כשפתאחות בהן אינן צריכין ליבוי כגון זה ודאי מעשה השולח הן והילכתא כרבי יוחנן בבולהו ואע"ג דשני ר"ל אשיגויה לא ספכינן. אמר רבא קרא אשייע ליה לר' יוחנן דכתיב כי תצא אש וגו' מתניתא תניא פתח הכתוב

ז) לאפוקי נראה דל"ל ומסכסה וכן פרש"י.
ב) נראה ל"ל גדיש וגדי דחד עבד דחד ועי' פרש"י ד"ה עבד כפות.

מסורת הש"ס

ג) נקמן מג: פא:, ב) נקמן ע. עט: קידושין מב:, ג) נעיל ט: עט: [ע"ש], ד) נקמן ב:, ה) [עי' תוס' מנוחות ל: ד"ה רב אשי].

תורה אור השלם

ז. כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבער את הבערה: שמות כב ה

מוסף רש"י

והיה גדי כפות לו. לגדים, חייב. אגדי ואגדים ופטור על העבד דהיה לו לברוח (לקמן מג:). חייב על הגדי, דבעלי חיים נמי אמרינן מאי הקמה, ומשום דקם ליה בדרכה מניה ליכא למפטריה, דאיהו חייב מיתה על העבד, דהואיל ואיהו כפות היה לו לברוח ופטור עליו ממיתה ומתשלומין (לקמן מא:). עבד כפות לו וגדי סמוך לו. פטור. אפילו על הגדי ועל הגדיש, דחייב מיתה על העבד, דכתיב (שמות כא) נקם ינקם, וקם ליה בדרכה מניה, ואפילו לא אתנו בו שלהבת נהרב, הא קי"ל דחייבי מיתות שוגגין פטורין, וכגון לא שמ לן כין כפות לשלהבת כפות, ואיידי דנקט נעבד נקט בגדי, ואיהו דאמרי בגדי נמי דוקא נקט סמוך פטור, דהיה לו לברוח, ומכי קאמר היה עבד כפות לו אע"ג דגדי סמוך לו פטור, ואע"ג דפשיטא בשלהי פרק שני (ד:) שורו כממונו, אאם הגיע גחלת עליו ונשרף חייב, הא הוא דהגיע על גבי שור, דלא היה לו לשור לינוח, אבל הכא היה לו לברוח (לקמן מא:). פטור מדיני אדם. לשלם, וחייב בדיני שמים. פורענות לשלם לרשעים שאמרין להפסיד את ישראל (נ"ש"ין נג.). לא שנו. דהשולח הבעירה ביד חרש שוטה וקטן דפטור מדיני אדם, אלא כשמסר לו גחלת וליבה. פותח אחרים (לעיל ט:). ברי היזיקא. מבורר היזקו לכל שהיא מחמצת להזיק. ברי, מזומן (שם). צבתא דחרש קא גרים. מחיאו של חרש גמרה הסכמר שהוא נעלה והוליכה לגדים. לבתא, מחיאתו וכחו, תלשון לבתא שקורין מ"ש"ל"ש. ל"א גרסינן לוחתא, יחודו של חרש שנתיחד עם השלהבת ונעלה, ולשון לוחתא שלא"ש כדאמרינן (ב"ב כא.) ליחי לוחתא לאחרני (לעיל ט:). גווזא. קנים, סילתא. עצים דקים (לקמן נח: ט.). ישלם המבעיר את הבערה. אע"פ שהדליק בתוך שלו והיא עלתה מעצמה ע"י קוצים שמצאה, חייב לשלם, לפי שלא שמר את נחלתו שלא תגלה ותזיק (שמות כב ה).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com